

УДК 1:378.147

PHILOSOPHICAL INTENTIONS IN THE HUMANITARIAN TRAINING OF OIL AND GAS ENERGY SPECIALISTS

ФІЛОСОФСЬКІ ІНТЕНЦІЇ В ГУМАНІТАРНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З НАФТОГАЗОВОЇ ЕНЕРГЕТИКИ

Skalska D. M. /Скальська Д. М.*Doctor of Science in Philosophy, Full Professor, Professor of the Department of Social Sciences,
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas**m. Ivano-Frankivsk, str. Karpatska, 15**Доктор філософських наук, професор, професор кафедри суспільних наук,**Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу**м. Івано-Франківськ, вул. Карпатська, 15**ORCID: 0000-0003-1022-7244***Pluk T. U./Люк Т.Ю.***Student of the 3rd year of specialty 029 "Information, library and archival affairs"**Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas**m. Ivano-Frankivsk, str. Karpatska, 15**Студентка 3 курсу спеціальності 029 "Інформаційна, бібліотечна та архівна справа"**Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу"**м. Івано-Франківськ, вул. Карпатська, 15**ORCID: 0009-0009-9708-8646*

Анотація. В статті розкрито особливості гуманітарної підготовки фахівців нафтогазового профілю через актуалізацію в навчальному процесі філософських prerogativ. На основі комплексного підходу до проблеми, доведено необхідність залучення філософських інтенцій /намірів/ для виконання програмових вимог здобувачами освітніх планів. Мета статті полягає у тому, щоб довести важливість філософських інтенцій у створенні комунікативного простору для забезпечення якісного освоєння здобувачами гуманітарних компетентностей. Новизна результатів дослідження підтверджена прикладним досвідом, практичними настановами у підготовці нафтогазових кадрів в галузі енергетичної безпеки держави.

Ключові слова: філософські інтенції, комунікативний простір, гуманітарні компетентності, нафтогазова справа.

Вступ.

Актуальність формування особистісних та професійних імперативів фахівців нафтогазового профілю під час їхньої підготовки як здобувачів всіх рівнів освіти – це, в першу чергу, обґрунтування та доведення необхідності виконання програмових вимог навчальних курсів «Філософія», «Філософія і методологія науки», «Філософія і соціологія», «Філософія бізнесу» та інші. Для отримання майбутніми науковцями загальнонаукових (філософських) компетентностей в умовах глобалізаційних процесів, постає проблема у пошуку

новітнього простору освітніх комунікацій.

Метою та завданням гуманітарної політики є дослідження, вдосконалення та впровадження філософських інтенцій в освітні навчальні плани і програми.

В перспективі, такий підхід забезпечить можливість здобувачам всіх рівнів освіти нафтогазового профілю самостійно винаходити і творчо розв'язувати різні складні дилеми, виявить їхню здатність володіти не лише необхідною сумою фундаментальних та спеціальних знань, а й філософією та методологією наукового пізнання, сучасними інформаційними технологіями, сформує готовність постійно вдосконалювати власну кваліфікацію задля енергетичної безпеки України.

Основний текст.

Виходячи з того, що, за загальним тлумаченням, інтенція - це знання про те, де знаходиться в свідомості визначений зміст, ми спробуємо делегувати сенс філософській інтенції, як певного наміру, задуму, конкретної спрямованості психічної активності (свідомості) людини на певний об'єкт. Таким чином, філософські інтенції споріднені із здатністю людини розставляти пріоритети в організації свого життя, роз'яснювати свої цінності, розуміти, що важливо, а що краще відкласти або навіть скасувати. Для досягнення мети, гармонійного освоєння гуманітарних преференцій, слід створити відповідний комунікативний простір. Він пов'язаний з комунікативним наміром (інтенція), бажанням вступити в спілкування з іншою людиною. Філософська інтенція - це інформація в початковому вигляді, яку автор хоче передати адресату, проект, ідея майбутнього повідомлення. Комунікативна мета, в свою чергу, складає стратегічний результат, на досягнення якого спрямовано комунікативний акт. Теоретичні засади філософії комунікації створюють ґрунт для впровадження гуманітарних компетентностей в навчальний процес. Таким чином, філософські інтенції та комунікативний простір тісно взаємозв'язані.

Програмні результати навчання дисциплін філософського комплексу для здобувачів нафтогазового профілю передбачає наступне: знання основних етапів розвитку філософської думки, теорії й методології філософії, вміння критично

аналізувати новітні філософські школи та напрямки філософських поглядів і соціальних учень. Майбутнім фахівцям необхідно глибоко осмислити актуальність і методологічне значення певних настанов філософської науки щодо вибраної наукової спеціальності, чому сприятиме імплементація філософських інтенцій.

Для досягнення та оволодіння особистісними та професійними імперативами науковця, здобувач всіх рівнів освіти у ЗВО повинен:

1. Вміти застосовувати загальнонаукові (філософські) компетентності, спрямовані на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.
2. Використовувати одержані знання при вирішенні професійних завдань.
3. Проникати в сутність явищ та процесів реального світу і свідомо застосовувати наукову методологію у пізнавальній, практичній сферах життя.
4. Аналізувати соціально значущі проблеми і процеси, факти і явища сучасного життя.
5. Досягати консенсусу шляхом діалогу, як засобу вирішення соціально-етичних і естетичних проблем у своїй діяльності як науковця.

Філософсько-антропологічні виміри освіти в Україні стали можливими на ґрунті подолання розриву між сциєнтизмом та гуманізмом, на посиленні взаємозв'язків між аналітичною філософією, історичною шкалою в філософії науки, неофрейдизмом, структуралізмом, герменевтикою у формуванні нетрадиційного образу філософського мислення та прагнення до створення прогресивних інновацій, нових філософських парадигм та інтенцій.

Зарубіжний і вітчизняний досвід підготовки фахівців трьох рівнів освіти нафтогазового профілю виявляє особливу увагу до вивчення проблем методології науки. Це дасть можливість майбутнім дослідникам вправно застосовувати філософську і наукову методологію, її принципи в теоретичному осмисленні і розв'язанні різноманітних проблем.

Дослідник, що пізнає «механізм» дії законів, відкриває шлях досягнення істини, використовуючи при цьому інструментарій гносеологічного порядку.

Категоріальний апарат, принципи, що спираються на закони і закономірності, які діють у певній галузі пізнання, становлять вихідний базис для широкого бачення шляху дослідження.

Для отримання очікуваних інноваційних результатів в нашому університеті активно впроваджуються та застосовуються новітні передові технології. Так, наприклад, практикується сучасна «інтерактивна педагогіка», що пропонує метод, у якому той, хто навчається, є учасником, який щось здійснює, доповідає, управляє, описує тощо; тобто не виступає слухачем, спостерігачем, а бере активну участь у тому, що відбувається, власноруч створюючи це. Інтерактивний метод навчання сприяє формуванню нелінійного мислення, дає змогу наблизити викладання гуманітарних та природничих дисциплін до нового особистісно-зорієнтованого рівня студентів нафтогазового профілю.

При освоєнні дисциплін філософського циклу таких як філософія, соціологія, логіка, культурологія це означає, що процес формування спеціальних професійних компетенцій в будь-якій предметній галузі розглядається через взаємодію студента з освітнім середовищем, яке створюється під час навчання певної дисципліни. При цьому актуалізується рефлексивна діяльність майбутніх фахівців нафтогазової справи з оволодіння змістом не лише предмету філософії, а й основ нафтогазової справи, розробки та експлуатації нафтових і газових родовищ, технології видобування нафти і газу тощо.

У площині комунікативного простору науковці досліджують категорію комунікативної інтенції, антропоцентричні, когнітивні характеристики, з огляду на її дискурсивні параметри. Комунікативну інтенцію розглядають як синтаксичну категорію, що має міжрівневий статус і реалізує свої значення в модально-інтенційних конструкціях, реченнєвих еквівалентах та дискурсивних висловленнях, створює універсальну типологію інтенцій, які найбільш оптимально репрезентують феномен людського буття. Водночас, філософські інтенції та їх специфіку розпізнають у зв'язку з дискурсивно-стильовою і жанровою диференціацією текстової комунікації з типологічними виявами в художньому, розмовному, публіцистичному, епістолярному, науковому та

офіційно-діловому дискурсах комунікативного простору.

Інформаційна епоха породжує нові перипетії: поглиблюються глобальні проблеми інформаційного суспільства - принципова невизначеність сутності інформації, взаємодія техніки і природи, взаємодія техніки, інформації і людини. Все це породжує необхідність адаптації людини до комп'ютеризованого середовища, до усвідомлення перспектив і наслідків створення штучного інтелекту.

Пошуки вченими та педагогами шляхів подолання гуманітарної кризи призводять до впровадження новітніх практик і методологій: «В гуманістичному менеджменті як матриці антропоцентризму використовується тотальний підхід до дослідження людини як соціально-культурної істоти, акцентується увага на формуванні суспільства, яке базується на ідеалах справедливості, солідарності, соціального консенсусу, в основі яких антропологічний модус, тобто антропологічні трансформації соціальної держави, сталого суспільного розвитку, подолання відставання України від високорозвинутих країн світу» [1, с. 21].

Серед пріоритетів, на нашу думку, повинна бути присутня, насамперед, відповідність якості освіти і науки європейським стандартам, підготовка висококваліфікованих фахівців як для України, так і для світових компаній. Так, наприклад, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу – єдиний виш нафтогазового профілю на теренах України, а найголовніше його кінцеве завдання – це забезпечення енергетичної безпеки нашої держави. Науковці університету серед своїх здобутків напружували цільову програму «Науково-організаційні засади нарощування видобутку вітчизняних нафти і газу та диверсифікація постачання енергетичних ресурсів для підвищення енергетичної безпеки держави».

Важливо зауважити, що в ІФНТУНГ ведеться постійна робота над оптимізацією структури закладу з метою забезпечення високої якості підготовки фахівців нафтогазової інженерії. Серед інновацій даного університету слід відзначити створення навчально-методичних об'єднань за спеціальностями,

куди входять фахівці з багатьох кафедр, роботодавці, студенти; розроблення методичних вказівок і рекомендацій щодо підготовки нових навчальних планів на основі найсучасніших освітніх програм. Також постійно удосконалюється організація навчального процесу відповідно до замовлень роботодавців, використовуються сучасні можливості інформаційних технологій та прогресивні засоби інтенсифікації навчального процесу.

Витоками педагогічно-виховної рецепції можна вважати вітчизняну антропологічну думку, започатковану в практичній філософії Г. Сковороди, кардіософії П. Юркевича, морально-ціннісній «філософії серця» послідовників Києво-Могилянської академії. У межах сучасної Київської і філософсько-антропологічної школи сформувалась екзистенційна антропологія. В ній зосереджено фундаментальні дослідження екзистенційних вимірів людського буття через розгляд світогляду та його теоретичних трансформацій.

Соціальна антропологія та педагогіка на теренах вітчизняної наукової думки засвідчила її філософську зрілість та здатність до співучасті в еволюційних процесах західноєвропейської антропологічної свідомості.

Однак, всім цим напрацюванням притаманний спільний недолік - це переважання соціологізації в розумінні людини, перебільшення соціально-рольових функцій в життєдіяльності та спілкуванні, відсутність екзистенційної та художньо-естетичної аури, ігнорування біологічних та психічних компонентів як необхідних чинників для індивідуального та соціального співіснування, для здійснення педагогічно-виховних дій [2].

Слід погодитися з тим, що актуалізація та вплив філософської парадигми є важливою складовою та чинником загальнонаукової підготовки нафтогазових кадрів. Безумовно, вторгнення науки в усі сфери суспільства перетворило її на об'єкт філософського та соціологічного дослідження з цілим спектром предметних і дисциплінарних відгалужень. Саме тому, у науковій діяльності будь-якого фахівця, постійно зростає розуміння ним наукової картини світу, істинного значення сутності явищ та процесів які відбуваються. Вчений має володіти глибокими філософськими знаннями [3, с. 1258-1259]. А якісно

організована гуманітарна підготовка здобувачів інженерно-енергетичного профілю забезпечить очікуваний результат.

Висновки.

Надзвичайно важливим і визначальним фактором підвищення рівня вищої освіти є удосконалення педагогічної майстерності учасників освітянського процесу і оптимізація умов, за яких цей процес здійснюється. 1. Педагогічна праця викладачів вищих навчальних закладів визначається як особлива форма гуманізму, висококваліфікованої розумової діяльності творчого характеру. 2. Викладання гуманітарних дисциплін для нафтогазових спеціалістів спрямовані на навчання, виховання, розвиток креативності, формування у них професійних знань, умінь та навичок, становлення їхньої активної життєвої позиції. 3. Філософсько-антропологічна зрілість викладача може бути досягнута завдяки постійній роботі над підвищенням свого фахового рівня, поступовому переходу до активних форм навчання, поєднання традиційних підходів із проблемно-пошуковими. 4. Комплекс організаційних, методологічних, методичних, морально-психологічних, етичних, естетичних, соціальних проблем системи вищої освіти, які виникають при ступеневій підготовці фахівців в Україні, повинен ґрунтуватись на філософсько-антропологічних традиціях та інноваціях, серцевиною яких виступають філософські інтенції.

В умовах глобалізаційних освітніх процесів, тенденції подальших досліджень щодо підготовки наукових кадрів нафтогазової галузі, фахівців третього рівня освіти в Україні повинні ґрунтуватися в перспективі на:

- глибокому засвоєнню специфіки філософського осягнення світу;
- вмінні використовувати методологічні настанови у наукових дослідженнях
- (природничих, технічних, економічних або гуманітарних);
- здатності вдосконалювати новітні методологічні програми щодо інтеграції наукового знання;
- розвивати креативність дослідника, який працює в сучасних міждисциплінарних галузях з врахуванням новітніх перспектив європейської науки.

Література.

1. Воронкова В. Г., Андриякайтене, Регіна, Максименюк М. Ю., Нікітенко В.О. Формування концепції гуманітарного менеджменту та її вплив на розвиток людського потенціалу в умовах глобалізації та євроінтеграції // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: збірник наукових праць, вип. №65/ Під. ред. В. Г. Воронкової; Запоріж. держ. інж. акад. - Запоріжжя: ЗДІА, 2016. - 292 с.

2. Skalska D.M. Philosophical and anthropological grounds of teaching of humanities for oil and gas engineering specialists. Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences, VI (31), Issue: 185, 2018 Dec. P. 29-32

3. Скальська Д. М., Уланов Є. С. Філософська парадигма в освітній підготовці кадрів нафтогазового профілю. The 9th International scientific and practical conference “Modern problems of science, education and society” (November 6-8, 2023) SPC “Sci- conf.com.ua”, Kyiv. Ukraine, 2023 . С. 1258-1264.

References.

1. Voronkova V. G., Andryukaytene, Regina, Maksymenyuk M. Yu., Nikitenko V. O. Formation of the concept of humanitarian management and its impact on the development of human potential in the context of globalization and European integration // Humanitarian Bulletin of the Zaporizhzhia State Engineering Academy: collection of scientific works, issue No. 65/ Ed. V. G. Voronkova; Zaporizhzhia State Engineering Academy - Zaporizhzhia: ZDIA, 2016. - 292 p.

2. Skalska D.M. Philosophical and anthropological grounds of teaching of humanities for oil and gas engineering specialists. Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences, VI (31), Issue: 185, 2018 Dec. P. 29-32

3. Skalska D. M., Ulanov E. S. Philosophical paradigm in the educational training of oil and gas professionals. The 9th International scientific and practical conference “Modern problems of science, education and society” (November 6-8, 2023) SPC “Sci- conf.com.ua”, Kyiv. Ukraine, 2023. P. 1258-1264.

Abstract. The article reveals the features of humanitarian training of oil and gas specialists through the actualization of philosophical prerogatives in the educational process. Based on a comprehensive approach to the problem, the need to involve philosophical intentions /intentions/ for the fulfillment of program requirements by applicants for educational plans is proven. The purpose of the article is to prove the importance of philosophical intentions in creating a communicative space to ensure high-quality mastery of humanitarian competencies by applicants. The novelty of the research results is confirmed by applied experience, practical guidelines in the training of oil and gas personnel in the field of energy security of the state.

Key words: philosophical intentions, communicative space, humanitarian competencies, oil and gas business.